Abonamentul

Pentru monarchie:
Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.
Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Inserțiuni

Un șir garmond: o dată 14 fil., a doua óră 12 fil., a treia óră 10 fil.

Tot ce privesce fóea, să se adreseze la »Redacțiunea și Administrațiunea Unirii« în Blaș.

Anul X. | Blaș 1 Septembre 1900. | Numĕrul 35.

Serbările iubilare ale sfintei Unirĭ.

Preludiul.

Blaș, 29 Aug. n.

S'a făcut începutul sĕrbărilor iubilare consacrate întru pomenirea sfinteĭ Unirĭ. La Alba-Iulia, sediul vecheĭ mitropoliĭ românescĭ, pe acest pămînt clasic, martor al atâtor marĭ evenimente gloriόse ce aŭ ilustrat paginile istorieĭ naționale, am vĕḑut desfășurându-se deja preludiul serieĭ de manifestațiunĭ, pe carĭ cu ajutorul luĭ Dumnezeŭ a le închina voim comemorăriĭ importantuluĭ act istoric, care s'a sevârșit înainte cu dóuĕ sute de anĭ în sinul bisericiĭ și némuluĭ românesc.

Frumos și demn a fost acest modest preludiŭ, care a făcut începutul iubileuluĭ ducentenar.

Inspirat de motive sfinte și sevârșit cu sfințenie nicĭ că putea fi alt fel. Succesul era de prevĕḑut Cu tóte acestea decursul piόselor manifestațiunĭ de la Alba-Iulia ne umplu inima de bucurie, și nădejdĭ frumóse ne daŭ pentru viitor.

Ilustrul cap al bisericiĭ nóstre unite cu Roma, dorind a-șĭ împlini o sfîntă datorie către antecesorul sĕŭ de pie aducere a minte, care a asistat la légănul de renascere a bisericiĭ române, a alergat la biserica sfinteĭ mănăstirĭ de la Bĕlgrad, ca acolo, lângă mormîntul luĭ *Athanasie Anghel* să se róge: pentru odihna sufletuluĭ mareluĭ Archiereŭ, pentru pacea a tótă lumea, pentru bunăstarea sfintelor luĭ Dumnezeŭ bisericĭ și pentru unirea tuturor.

Dorința acésta a Înaltpreasfințituluĭ Mitropolit al nostru a fost înțelésă și resimțită de toțĭ fiiĭ sĕĭ credincioșĭ, de toțĭ Româniĭ cu bun simț creștinesc. Hotărîrea bunuluĭ archiereŭ a fost primită cu deosebită bucurie maĭ ales de frațiĭ nostri de la Alba-Iulia, carĭ într'un mod laudabil s'aŭ grăbit să pregătéscă o primire vrednică iubituluĭ Părinte Archipăstoriŭ. S'aŭ *grăbit*, în înțelesul literal al cuvîntuluĭ, pentru că după împrejurărĭ totul s'a făcut în cea maĭ mare pripă. S'ar puté zice că totul a fost o manifestațiune spontană, o isbucnire firéscă a sentimentelor celor maĭ nobile. Dragostea de biserică și ném, venerațiunea sfinteĭ Unirĭ cu Roma, bunăînțelegerea frățéscă între noĭ toțĭ, dorul de bine și tóte sentimentele inspirate de geniul bun al némuluĭ, s'aŭ contopit în inimile frațilo, carĭ în orașul Albeĭ-Iulie aŭ întimpinat și aŭ salutat cu elan de insuflețire sosirea Mitropolituluĭ de la Blaș.

Acest moment este pentru noĭ toțĭ cu atât maĭ mulțumitor, că a fost resultatul uneĭ spontane manifestațiunĭ, care s'ar puté zice, că nicĭ nu s'a pregătit, ci de la sine a rĕsărit din unanimitatea tuturor, spre mulțumirea tuturor și fără supĕrarea nimenuĭ.

Acest fapt dovedesçe și el ceea ce de alt cum ținem să se știe, și ceea ce de noŭ ținem a declara.

Sĕrbările ce conducĕtoriĭ bisericiĭ române greco-catolice intenționéză a închina aniversariuluĭ sfinteĭ Unirĭ, nu însamnă alt ceva, de cât că voim să ne împlinim datorința ce simțim a o avé către Dumnezeŭ și către noĭ înșine, către biserica nóstră și către poporul românesc.

Vrem să mulțumim Dumnezeuluĭ părinților nostri, pentru că ne-a scutit cu brațul sĕŭ în decursul veacurilor grele ce am percurs și a îndreptat de la noĭ atentatele celor ce voiaŭ să ne repună, ba și loviturile ce ne-au dat spre binele nostru le-a întors.

Vrem să rugăm pe Tatăl Sfânt, ca și pe viitor să ne învrednicéscă de scutul sĕŭ tare, și să reverse preste noĭ toțĭ bogăția harurilor sale cereștĭ, cu ajutorul cărora să putem trece cu vrednicie pragul veaculuĭ al dóuĕ-zecilea al Mântuireĭ, și să încheiem cu mângâiere veacul al doilea al Unireĭ.

Vrem să arătăm maĭ de parte, că sîntem conștiĭ de datorințele ce pietatea ni-le impune nóuĕ, urmașilor, față cu antecesoriĭ de acum dóuĕ sute de anĭ. Datorințele acestea sînt de înaltă ordine morală; nime nu se póte sustrage de sub obligămîntul lor, cu atât maĭ puțin am puté, orĭ am voi, a ne sustrage noĭ, cărora împlinirea acestor sfinte datorințe ne procură nu numaĭ o scumpă mulțumire sufletească, ci constitue cu adevĕrat mândria nóstră

Părinții nostri de la 1700, preoțiĭ de acum dóue sute de anĭ, în frunte cu archiereul lor, aŭ încheiat un act de absolută importanță pentru biserica nóstră și pentru neamul românesc.

În punctul de vedere bisericesc pasul lor a fost condus de înalte considerațiunĭ spirituale. „Considerând — nestatornicia viețiĭ omeneștĭ și nemurirea sufletuluĭ, . . . am încheiat . . . . . din îndemnul luĭ Dumnezeŭ, unirea . . .“ Ast fel vorbise venerabiliĭ părințĭ aĭ mareluĭ sobor de la 4 Sept. 1700; dar în consecvențele sale, grație provedințeĭ dumnezeeștĭ, acest pas a devenit de fórte mare importanță și în ce privește situația politică națională a întreg poporuluĭ românesc.

În acel vestit act noĭ simțim tainica intrevenire a provedințeĭ divine, simțim inspirațiunea geniuluĭ ginteĭ latine, care perzindu-ne de sub scutul seŭ pe un timp, ne-a rechemat prin vocea bisericeĭ la vechea vatră a latinitățiĭ, la Roma eternă; simțim și constatăm prevederea fericită a conducĕtorilor poporuluĭ nostru, carĭ în cele maĭ dificile situațiĭ aŭ știut să alégă calea cea maĭ bună spre mântuirea marilor interese, ce representaŭ.

Din punct de vedere politic constatăm, că și atuncĭ, ca și acum, și în tot deuna în trecut părințiĭ nostri saŭ declarat pentru legitimitate, pentru tron și binele patrieĭ, și aŭ respins intrigile partideĭ revoluționare, care țintea la schimbarea stărilor legitime, resturnând tronul familieĭ domnitóre și stabilind o nóuă domnie, nu numaĭ străină nóuĕ, ci curat dușmană intereselor nóstre, atât celor religióse bisericeștĭ, cât și celor naționale românești.

Nota acésta inherentă caracteruluĭ nostru național: *loialitatea* și respectul *legitimității*, a fost și a rĕmas tradițională în poporul românesc, și accentuarea eĭ astăzĭ nu póte să supere de cât pe dușmaniĭ nostri, cărora le place a ne presenta ca „reĭ patrioțĭ“, pentru ca să pótă motiva nedreptele lor persecuțiunĭ.

Peste tóte acestea ținem să se scie, că dragostea frățéscă, și solidaritatea culturală națională sînt principiile nóstre conducĕtóre. Nu să amărîm pe frațĭ, ci să-ĭ îndulcim vrem. În cumpenirea obiectivă și dréptă a evenimentuluĭ, ce prăznuim, credem să aflăm puncte de întîlnire și frăție, ér nu de desbinare și ură. Prin respect reciproc, împreunat cu o sinceră iubire de ném sperăm să vedem delăturate tóte miseriile, pe carĭ numaĭ ura, rĕutatea și

fanatismul din străinî cultivat le-aŭ creat, şi ţine să le perpetue, în paguba nóstră a tuturor şi în folosul contrarilor.

Animaţi de aceste sentimente şi mulţumiţi de resultatul constatat la Alba Iulia, ne place a crede că tóte nedumeririle de la fraţi şi nefraţi, faţă cu iubileul Unireĭ vor dispăré, şi serbările începute, vor continua a decurge, demne frumóse însufleţite şi însufleţitóre, spre mândria şi cinstea numeluĭ românesc.

* * *

Lăsăm acum să urmeze raportul nostru special.

Serbările de la Alba-Iulia.

Plecarea.

Marţĭ dim. Escelenţa Sa Î. P. S. Dn Mitropolit, ţinênd să împlinéscă o datorinţă de sfîntă pietate faţă de memoria întâiuluĭ mitropolit unit, a plecat cu trăsura la Alba-Iulia, însoţit de prof. de cant *Aron Papiŭ*.

Pe tot parcursul drumuluĭ Mitropolitul a fost obiectul celeĭ maĭ sincere manifestaţiunĭ de iubire din partea credincioşilor sĕĭ, prin a căror comune a trecut.

De abia ieşit din Blaş, la marginea comuneĭ Bucerdea, poporul cu praporĭ şi având în mijloc pe parochul *Nic. Medeşian* îmbrăcat în sfintele odăjdiĭ aclaméză viŭ pe iubitul Archiereŭ. Viceprot. Blaşuluĭ *George Bărbat* însoţesce de acĭ înainte pe Mitropolitul, care trecea prin protopopiatul sĕŭ. Ajuns în comuna Crăciunel, poporul întreg e înşirat dealungul drumuluĭ, sub conducerea parochuluĭ *Nic. Laţiŭ*. Acelaşĭ lucru se repeţesce în Cisteiŭ unde eraŭ preoţiĭ *Max. Hulea, Teod. Abrudan şi Art. Blăşan* din Obrege, şi toţĭ copiĭ de şcólă sub conducerea învĕţătoruluĭ. La marginea de din cóce a poduluĭ de peste Murĕş se aflaŭ credincioşiĭ din Mihalţ conduşĭ de preotul *George Pop*, ér din colo câte va sute de credincioşĭ din Teuş, din carĭ mulţĭ ţin să însoţéscă pe Mitropolit până la Alba Iulia. La Coşlar e de faţă preotul *Filip Poşar*, ér la Sântimbru preotul *Clem. Papiŭ*. Tot aci e ridicată şi o pórtă de crengĭ verdĭ. Numĕrul celor ce însoţesc pe Archiereul nostru cresce mereŭ. La marginea cetăţiĭ Albeĭ-Iulie protopopul *S. Micu* îĭ adreséză un cald cuvînt de bineventare. După rĕspunsul Mitropolituluĭ, care e surprins de aceste primirĭ spontane, senatorul *Şardi*, îl bineventéză în numele oraşuluĭ. Rĕspundînd Î. P. S. Sa pune la disposiţia senatoruluĭ 200 coróne spre a fi împărţite sĕracilor din Alba Iulia.

Sosirea.

În sunetul clopotelor celor dóuĕ bisericĭ Archiereul întră în oraş însoţit de astă dată de un lung şir de trăsurĭ. Aprópe de biserica din Maierĭ e ridicată o frumósă pórtă de triumf, ce pórtă în front inscripţia: *Bine aţĭ venit.* Aci parochul *Luca* îĭ adreséză câte va cuvinte, la carĭ rĕspundînd Esc. Sa se îndreptă spre biserică, pe a căreĭ pórtă de întrare se cetesc cuvintele: *„Leagănul Sfinteĭ Unirĭ.“* Întîmpinat de preoţiĭ celebranţĭ, Mitropolitul ia mandia şi camilafca şi întră în sfînta Biserică spre a celebra liturgia iubilară. Frumósa şi bine îngrijita bisericuţă se umplĕ în dată de credincioşĭ.

Sfînta Liturgie.

Asistat de can. *Dr Vas. Hossu*, prot. *Micu şi Bărbat*, secret. *Dr Isid. Marcu*, preoţiĭ *Luca şi Frâncu*, diaconiĭ *I. Brut Micu şi A. C. Domşa*, Escelenţa începe sta liturgie. Cântările le esecută profesoriĭ de cant *Ionaş şi Papiŭ*. Căldura în biserică e aprópe insuportabilă dar bunul Mitropolit, pare că nu simte obosélă. După cetirea sfinteĭ Evangeliĭ, se începe predica. Regretăm aşa de mult că nu sîntem în posiţia de a publica acele vorbe pline de dragoste şi de învĕţătură, pe carĭ Mitrop. Mihályi le-a adresat celor câte va miĭ de ómenĭ, carĭ se îngrămădiră, ca măcar pe la ferestĭ se audă şi se vadă pe iubitul lor Archiereŭ. Ne vom nisui a da câte va schiţe palide din cuvîntarea acésta, aşa după cum le maĭ putem compune din memorie.

Mănecând de la măreţia sĕrbătoreĭ, adormirea Maiceĭ Domnuluĭ, archiereul arată meritele preacurateĭ Vergure pentru neamul omenesc şi relevéză demnitatea ce ea revarsă asupra femeiĭ creştine. Trece la temelia societăţiĭ, familia, şi arată cum căsătoria creştină este basa eĭ. Isus Christos â restituit vechea unitate a căsătorieĭ, statorind *unitatea* eĭ; insistă asupra indisolubilităţiĭ căsătorieĭ şi arată cu esemple şi cu învĕţăturĭ din viaţă şi cărţile sfinte cum trebue să fie traiul în căsătorie, ca familia să prospereze.

Partea acésta a cuvîntăreĭ ţinută de alt fel într'un limbaj curat poporal şi cu o claritate magistrală, a fost cu adevĕrat cuvînt pastoral. A urmat apoĭ a dóua parte, potrivită la serbarea iubilară, şi ast fel întrégă predica s'a prefăcut într'un frumos *cuvînt festiv* în onórea mitropolituluĭ *Athanasiŭ* şi a sfinteĭ *Unirĭ*.

Printr'o genială comparaţie tóte principiile stabilite în partea primă ilustrul orator le-a aplicat la *biserică*, şi la *Unire*, prin care s'a restituit vechea demnitate a bisericiĭ româneştĭ. Atanasiŭ a făcut acel mare pas condus de intenţiunĭ sfinte, „considerând nemurirea sufletuluĭ“ şi din „îndemnul luĭ Dumnezeŭ.“ El a fost reîntemeietorul vecheĭ unităţĭ a bisericiĭ române cu vechea biserică apostolică şi cu scaunul Romeĭ. El este părintele familieĭ, al căreĭ fiĭ sîntem cu toţiĭ. Azĭ celebrăm pomenirea luĭ, mulţumim luĭ Dumnezeŭ pentru ajutorul de până acum, cerem şi pe viitor scutul braţuluĭ sĕŭ puternic, ca urmaşilor *familieĭ* nóstre să lăsăm şi noĭ nume bun şi respectat.

Bogăţia de învĕţăturĭ, claritate în espunere, o genială concepţiune concentrică, în marĭ dimensiunĭ, aŭ caracterisat acésta cuvîntare care a făcut profundă impresiune.

De o dată liniscea sfîntă şi pietatea cu care acéstă mulţime asculta cuvintele Mitropolituluĭ, e conturbată. Se aude un murmur, Mitropolitul îşĭ întrerumpe cuvîntarea, ochiĭ tuturor se îndréptă spre uşe, prin mijlocul bisericeĭ se deschide o stradă şi apare figura Episcopuluĭ latin al Ardealuluĭ, a conteluĭ *Májláth*, însoţit de capelanul sĕŭ personal *Toldalaghi*. Tinĕrul şi zelosul archiereŭ e îmbrăcat în semi-ornat. El vine înaintea altaruluĭ cu paşĭ sigurĭ, se închină Mitropolituluĭ, sărută crucea şi evangelia, cu pietate şi apoĭ îşĭ ocupă locul destinat.

Feuilleton.

Aclimatisare

(de A. Theinert. Traducere din germână.)

Patru sute de anĭ faţă de întréga durată din istoria de desvoltare a planetuluĭ nostru sînt numaĭ o fracţiune disparent de mică, dar în acest period relativ aşa de scurt s'aŭ îndeplinit evoluţiunĭ uimitóre pe faţa pămîntuluĭ.

Înainte de a. 1492 America aparţinea esclusiv rasseĭ roşiĭ. Nicĭ un alb, nicĭ un negru, nu pusese picior stabil pe continentul vestic. Cal, vită cornută (boŭ), óie şi porc, grâŭ, urez, acolo eraŭ încă necunoscute. Pădurĭ imense acopereaŭ solul, carele astăzĭ e brăsdat de plugurĭ. Acolo unde o mulţime activă de ómenĭ împopuléză stradele şi piaţele oraşelor marĭ, se furişa ursul şi iaguarul, ér pe preeriele estinse se învîrteaŭ cu miile turmele de bisonĭ.

Asemenea schimbărĭ s'aŭ întîmplat şi pe continentul nostru, înse maĭ pe încetul, maĭ succesive, cât abia aŭ fost observate de multe generaţiunĭ, ce s'aŭ succedat.

Maĭ nemijlocit, maĭ repentin de cât peste America a venit schimbarea peste Australia. Abia aŭ trecut o sută de anĭ de când s'a fondat în Sydney prima colonie şi încă la început maĭ numaĭ din colonişti forţaţĭ, din criminalĭ, pe carĭ Anglia îĭ mutase pe acel depărtat colţ de pămînt. Nicăirĭ în Nóua-Holandă (Australia) nu aĭ fi putut afla maĭ înainte nicĭ măcar o colibă, nicăirĭ nicĭ măcar o urmă pătrată de sol cultivat. Indigeniĭ (autochtoniĭ) negri în desvoltarea lor abia începuseră să se ridice preste bestiĭ şi puţiniĭ representanţĭ maĭ marĭ a fauneĭ aparţineaŭ unor forme, carĭ în cele alalte continente periseră de mult şi sînt neacomodate spre domesticire.

America, Australia şi Nóua-Seelanda aŭ de a mulţămi însĕmnătatea lor ca ţărĭ culturalĭ capacităţiĭ de aclimatisare, sub care înţelegem facultatea aceea a omuluĭ — în prima linie a omuluĭ de viţa anglo-germanică — şi a diferitelor animale şi plante, carĭ în economia omuluĭ jócă rolă însemnată, de a se acomoda iute şi uşor în împrejurimĭ neîndatinate şi a le imprima acestora caracterul dorit.

Popórĕle de rassa latină începênd de la Roma veche, aŭ făcut relativ puţin în direcţiunea aclimatisăreĭ. Supremaţia Spanieĭ peste mărĭ şi peste ţările noŭ descoperite nu a înaintat aclimatisarea în mod esenţial, şi până în ziua de astăzĭ aparţinĕtoriĭ acestor popóre sînt rĕĭ saŭ luându-ĭ în modul cel maĭ favorabil mediocri colonisatorĭ.

Colonistul consciŭ de scopul sĕŭ nu dorescе a se maĭ reîntórce în patria sa de cât póte în trécăt. El în ţara nóuă î-şĭ întocmesce lucrurile spre a rĕmânea tot de una acolo. El voesce să elupte cea maĭ estinsă libertate personală, absolută independenţă pentru sine, pentru copiĭ şi copiĭ copiilor sĕĭ.

Din asemenea aluat aŭ fost frĕmîntaţĭ „sgalleriĭ [1])“ americanĭ, carĭ la finea secl. al

[1]) »Sgaller« (engl.) în statele libere nord-americane sînt coloniştiĭ carĭ se aşéză pe o bucată de pămînt pustiŭ, fără de a o fi câştigat prin cumpĕrare. Acésta pracsă a contribuit mult la cultivarea repede a statelor acelora, de óre ce ómenĭ fără stare materială fundaŭ coloniĭ în regiunĭ tare de parte în internul ţăriĭ, unde colonisarea pe calea comună numaĭ târziŭ

Părăstasul.

După sfîrşitul stei liturgiĭ întreg publicul. cu praporiĭ în frunte şi în sunetul clopotelor, merg în procesiune la mormîntul luĭ Atanasiŭ. întâiul mitropolit unit. Grópa e frumos îngrigită şi plantată cu florĭ frumóse. Monumentul de marmură, ridicat de marele mitropolit Dr Vancea are următórea inscripţie *„Peregrine! stăĭ aicĭ şi venerézá osemintele Apostoluluĭ Românilor Atanasiŭ I Angel nascut in Ciugud lângă Bělgrad, carele la 22 Januariŭ 1698 consacrat de Archiepiscop şi Mitropolit a continuat actul Sânteĭ unirĭ cu S. Biserică Romană inceput de Teofil antecessoriul seŭ, şi l'a complenit în Sinodul mare celebrat la 4 Septembre 1700, după aceea ca Mitropolit unit şi-a gubernat Biserica Sa cu zel apostolic pănă la anul 1714, când plin de merite pentru Sânta Unire şi Biserică pentru naţiune şi patrie repausând în Domnul fu înmormêntat aicĭ, unde îşĭ aşteptă gloriósa înviere“*. Pe el sînt aşedate treĭ cununĭ de florĭ naturale. Pe cea din mijloc se cetesce pe pantlică cuvintele *Nemuritoriuluĭ Mitropolit Atanasiŭ întemeiatorul S. Unirĭ. Spre eternă memoriă. Credincioşiĭ biserice gr. cat. Alba-Iulia-Maierĭ 1900.*

Aci în faţa acestuĭ monument. la care cu drag prives ochiĭ tuturor credincioşilor, se face slujba părăstasuluĭ. binecuvîntarea coliveĭ şi deslegările morţilor. Episcopul Májláth asistă până în sfîrşit la tóte acestea rugăciunĭ, ceea ce a făcut o impresiune deosebit de măgulitóre pentru tinĕrul Episcop, care prin energia cu care îşĭ apără biserica sa şi zelul cu care o îngrijesce, şi a câştigat admiraţiunea tuturor.

Terminându-se şi aceste rugăciunĭ de o sfîntă doĭoşie, Î. P. S. Dn. Mitropolit împarte anafora. Cu acest prilej s'a vĕḑut apoĭ cât de mare a fost numĕrul celor carĭ aŭ grăbit să salute pe bunul lor Archiereŭ, care a venit să se închine memorieĭ marelui seŭ înaintaş. Împărţirea anaforeĭ a durat maĭ mult de un ceas. Aŭ fost de faţă credincioşĭ de prin tóte satele din jur.

După liturgie.

Retrăgându-se la casa parochială, după puţină recreare, Mitropolitul face şi visitaţie canonică, revĕḑind hârtiele oficióse ale parochieĭ. Cu acest prilej *dăruesce ambelor biserici din Maierĭ şi Lipovenĭ câte 200 cor.* După aceste face maĭ multe visite prin oraş cercetând maĭ ales pe credincioşiĭ seĭ, cărora le adresează câte un cuvînt de mângăiere şi îmbărbătare.

Reîntors acasă primesce omagiul preoţimeĭ carĭ era maĭ ales din prot. Alba-Iulieĭ, apoĭ pe curatoratele bisericescĭ din Alba Iulia, pe căpit. Musteţ, doctorul Teodorescu. prof. Prodan ş. a.

Banchetul.

La 2 óre se ţine un banchet în sala cea mare a oteluluĭ Hungaria. Ieŭ parte la 90. persóne. aprópe numaĭ credincioşĭ gr. cat. *nicĭ un străin.* Dintre românii gr. ort. sînt de faţă adv. *Fulea,* fraţiĭ *Cîrlea Ioan şi Iosif,* şi *Oniţ,* cond. Concordieĭ. Mitropolitul a dorit anume ca acésta zi să o petrécă în mijlocul credincioşilor seĭ.

Primul toast l'a ridicat Mitropolitul pentru Sf. Sa pontificele Papa Leon XIII gloriosul cap al bisericiĭ. şi pentru Maiest. Sa Împĕratul-Rege Franeisc Iosif I. Toastul a fost ascultat în picióre. de asemenea şi imnul poporal pe care l'a cântat după aceea musica. Aŭ maĭ vorbit. can. Hossu, prot. Micu. adv. Velican. secret. Marcu. prof. Prodan. învĕţ. Muntean. întrepr. Mărginean. Remarcăm toastul dluĭ canonic dr Hossu, care a relevat multe din împrejurările între carĭ s'aŭ făcut înainte de 200 anĭ măreţul act al sfinteĭ Unirĭ.

Dl canonic a zis cam următórele:

Escelenţa Vóstră Înaltpreasfinţite Domnule Mitropolit! Stimaţĭ Mesenĭ!

„Peregrine opresce-te aicĭ şi venerézá osemintele Apostoluluĭ Românilor Atanasiŭ Anghel I.“ Cuvintele aceste a lăsat nemuritoriul Antecesor al Escelenţeĭ Tale Dr Ioan Vancea, să fie gravate pe pĕtra aceluĭ mormînt, în jurul căruia azĭ ne-am adunat. Ne-am oprit miĭ de peregrinĭ în frunte cu Escelenţa Ta şi am depus o cunună de pióse rugăciunĭ pe acel sfînt mormînt, în care îşĭ aşteptă învierea gloriósă una dintre cele maĭ măreţe figurĭ ale neamuluĭ nostru.

Dacă indiviziĭ aŭ cuvînt a-şĭ aduce a minte în fiesce care an de aniversarea nasceriĭ lor, care însémnă o pétră miliară în călătoria lor spre vecinicul liman, cu atât maĭ vîrtos are datorinţă un popor a să opri la aniversarea de dóuĕ sute de anĭ a unuĭ eveniment, de la care o nóuă epocă îşĭ ie începutul.

Nu am de gând să polemisez cu nimenea; — nu voiŭ să vatĕm sentimentele nimĕnuĭ; — cred înse a putea constata împreună cu ceĭ maĭ competenţĭ bărbaţĭ aĭ neamuluĭ nostru, că încheierea sfinteĭ Unirĭ cu Biserica Mamă, a Romeĭ celeĭ vechĭ. a fost un eveniment tot atât de important pentru fiinta nóstră ca popor, ca şi descălecarea din străbuna patrie în acéstă preafrumósă nóuă patrie.

Că înainte de dóuĕ sute anĭ ce eram — o scim prea bine cu toţiĭ. Biserica românéscă încetase şi cu dênsa era pecetluită şi sórtea poporuluĭ românesc.

Dóuĕ tabere stăteaŭ atuncĭ faţă în faţă: Dinastia Habsburgilor şi catolicismul de o parte, de altă parte calvinismul şi tendinţa de-a da fiinţă uneĭ nóuĕ dinastiĭ naţionale.

Timpurile eraŭ fórte grele şi cumpĕna succesuluĭ părea a înclina pe ceştĭ din urmă.

Între asemenea dóuĕ tabere eraŭ puşĭ înaintaşiĭ noştri.

Eĭ aveaŭ să alégă între a perde totul: lege şi limbă; orĭ între a mântui ceea ce să maĭ putea.

18-lea şi la începutul secl. al 19-lea aŭ străbătut ca pionirĭ aĭ civilisaţiuneĭ în ţinuturile sĕlbatice; şi bărbaţĭ de aceeaşĭ rassă. însufleţiţĭ de acelaşĭ spirit, în zilele nóstre continuă opul acesta în mĕsură mult maĭ mare şi cu mijlóce mult maĭ eficace de cât aceĭ antecesorĭ, carĭ îl începuseră în butul celor maĭ colosalĭ pedece.

Mână în mână cu colonisarea ómenilor saŭ lăţit în coloniĭ şi cele maĭ însemnate animale de casă şi producte de câmp de la noĭ. În cadrul aceste întreţinerĭ nu mĕ voiŭ ocupa înse cu schimbările pline de binecuvîntare, carĭ s'aŭ produs prin acésta în economia popórĕlor cu respect la materiĭ de nutrire şi de folosinţă; din contră. prin unele esemple voiŭ să arĕt, că cronica aclimatisăreĭ are în privinţa acésta de înregistrat şi unele resultate rele. ma chiar desastróse.

Iepurele de casă pentru carnea şi pelea sa îl prăsesc óměniĭ în Europa icĭ şi colea în mĕsură mare, şi cine pricepe lucrul cum se cade. póte conta la un câştig frumuşel. Una dintre cele maĭ estinse coloniĭ de iepurĭ se află în comitatul Norfolk din Anglia. Colonia acésta cuprinde cam o mie de jugere de pămînt aprópe fără nicĭ un preţ şi neacomodat pentru alte scopurĭ economice, şi totuşĭ în calcul mediŭ aduce un venit curat de 15,000 francĭ pe an. Acéstă împrejurare a îndemnat pe uniĭ speculanţĭ a face o încercare şi în Australia. Eĭ aŭ importat acolo iepurĭ de casă. şi acestora le-aŭ mers aşa de bine şi s'aŭ sporit aşa de fabulos, în cât spre esemplu în periodul de la 1875—1884 s'aŭ putut vinde 55 milióne de peĭ.

Acesta se pare un resultat splendid. din nefericire înse lucrul îşĭ are şi partea sa inversă şi întunecósă. Aceştĭ rodătorĭ aŭ devenit o plagă pentru ţară şi prăsirea lor deja de mult nu se maĭ póte controla. Sute de miĭ de jugere de pămĕnt acomodat pentru păşunat l'aŭ ruinat. Numaĭ în colonia Victoria aŭ perit indirect prin iepurĭ de casă preste dóuĕ milióne de oĭ. Încercat-aŭ ómeniĭ tóte mijlócele posibile spre a pune stavilă lăţireĭ lor: Nevĕstuicĭ şi dihorĭ fost-aŭ duşĭ din Europa acolo şi lăsaţĭ liberĭ, întocmaĭ iepurĭ de casă rîioşĭ, în speranţă, că vor inficia coloniĭ întregĭ de consângenĭ de aĭ lor sĕlbaticĭ. Baccilul ciumeĭ găinilor şi diferite veninurĭ cu amestecăturĭ aŭ fost preserate pe distanţiĭ estinse. chieltuitu-s'aŭ sume enórme pe împletiturĭ dese de drot carĭ aŭ fost aşeḑate afund în pămînt şi câte va urme deasupra luĭ. cruciş curmeziş pe sute şi sute de milurĭ, autorităţile plătesc premiĭ pentru uciderea şi nimicirea acestor animale; s'aŭ ajutat înse fórte puţin.

O altă apucătură greşită în privinţa aclimatisăreĭ s'a făcut cu vrabiile.

În ostul statelor unite din America nordică se ivesc cu deosebire dóuĕ speciĭ de omide ca marĭ stricătóre a pomilor. Una, numită în termin popular: „Cancer-worm“, sémĕnă cu omidele pĕrósă de la noĭ. alta aparţine familieĭ „geometridae“.

Cam cu 30 de anĭ maĭ înainte de asta veniră naturaliştĭ americanĭ la ideia, de a importa vrabiĭ din Europa, despre carĭ se scie dóră. că în timpul puiatuluĭ îşĭ nutresc puiĭ maĭ numaĭ esclusiv cu insecte. O mie de vrabiĭ aŭ fost importate din Anglia. şi timpul sosireĭ lor în America a fost regulat aşa, cât primul period de clocire a paserilor concădea cu ivirea în massă a ambelor speciĭ de omide.

Vrabia obrasnică numaĭ de cât se naturalisă în patria străină, dar a se ocupa cu culegerea omidelor, spre care scop o duseră acolo. nicĭ prin minte nu-ĭ trecu. În puţinĭ anĭ nĕmul acesta se înmulţi aşa de de tare, în cât paserile micĭ indigene, între carĭ multe eraŭ esprese prăpăditóre de insecte, în multe locurĭ trebuiră să ieie lumea în cap. Astăzĭ „Yankeiĭ“ nu puţin ar da, să pótă scăpa de óspele salutat cu atâta bucurie. carele înse colo dincolo în marea republică a devenit vegetarian din principiŭ şi şi face grele pagube în culturile de bucate de póme şi de legumĭ. Ţigănósa şi neruşinata pasere e pusă formal sub interdict şi anatemă.

Asemenea esperinţe aŭ făcut şi Australianiĭ şi Neuseelandesiĭ cu importarea vrabiilor.

ar fi pĕtruns. Recunoscêndu-se avantagiul acestora, statele prin legĭ aşa numite de peremţiune s'aŭ nizuit a scuti pe atarĭ coloniştĭ în posesiunea ţinuturilor ocupate de eĭ în mod volnic. Deja în 1808 apăru în Massachusetts o lege în urma căreia se póte câştiga drept de proprietate asupra unuĭ pămînt prin folosirea aceluia în restimp de 40 de anĭ.

Şi adunatu-s'aŭ părinţiĭ noştri cu archiereul lor, cu protopopiĭ şi preoţiĭ, cu bětrâniĭ şi fruntaşiĭ lor. Şi aceĭ ómenĭ, pe carĭ multora le place a-ĭ presenta de ignoranţĭ, s'aŭ decis pentru îmbrăţişarea Sfinteĭ Unirĭ, şi pentru legitimitatea domnieĭ în casa de Habsburg, fără a se contopi, fără a jertfi, fie din ritul şi disciplina bisericeĭ lor, fie din autonomia lor, fie din caracterul lor de popor autochton.

Ast fel am vědut înşine, că prin unire s'aŭ deschis porţile şcolilor maĭ înainte închise înaintea fiilor neamuluĭ nostru; că razele religieĭ luĭ Christos aŭ străbătut minţile şi aŭ încăldit inimile; că poporul nostru a ajuns a se cunósce de membru în marea familie a ginteĭ latine, care „e regină într'ale lumiĭ ginte marĭ“; că am ajuns a cunósce înaltele destinurĭ ce în concertul popórělor culte ne este reservat.

Unirea ne-a arětat originea şi destinul nostru; — ne-a învěţat a ne cunósce drepturile şi datorinţele; ne-a descoperit obligămintele faţă de dinastie, faţă de patrie şi faţă de concetăţeniĭ noştri. Unirea zěmislită sub sěmnul adevěruluĭ şi al legitimităţiĭ, s'a dovedit şi în desvoltarea sa de maĭ târziŭ scut deopotrivă tare al fiinţeĭ nóstre de neam, pe cum şi a patrieĭ nóstre mume.

Cuvenitu-s'a decĭ, ca acum când inaugurăm serbările aniversare de dóuě sute anĭ de la sevîrşirea mareluĭ eveniment, maĭ întâiŭ să alergăm la mormîntul sfînt al mareluĭ Atanasie!

Escelenţa Ta aĭ înţeles, că tóte serbările n'ar fi avut rost, dacă nu se începeaŭ cu omajul de pietate adus pe mormîntul Întemeietoriuluĭ Sfinteĭ Unirĭ. Aĭ alergat la leagănul mitropolieĭ, şi aĭ împletit acea neperitóre cunună de evlavióse rugăminte, ce azĭ din florile simţěmintelor nóstre celor maĭ gingaşe am depus'o pe mormîntul sfinţit al primuluĭ nostru mitropolit.

Primesce mulţumitele bisericeĭ pentru acest act pios. Clerul şi poporul îţĭ va fi recunoscětor şi în rugăciunile sale va alătura numele Escelenţeĭ Tale la numele nemuritoriuluĭ Atanasie.

Dumnezeŭ să Te trăiéscă Escelenţa! Să-ţĭ deie neturburată domnie! Să-ţĭ deie viaţă îndelungată! Să-ţĭ deie, să vezĭ biserica nóstră înfloritóre! Să vezĭ Sionul nostru strălucind cu glorie, pentru a Domnuluĭ mărire, pentru a nóstră fericire, şi pentru al patrieĭ onor.

Întru mulţĭ anĭ!

Toastul acesta a fost fórte viŭ aplaudat din partea tuturor mesenilor.

Reîntórcerea.

La 5. óre d. a. Escelenţa Sa deplin îndestulit de cele petrecute la Alba-Iulia se reîntórce érăşĭ la Reşedinţa Sa însoţit de secretarul seŭ *Dr Marcu.*

Raportor.

Scandalul de la Şişescĭ. — În vreme ce la Alba-Iulia serbările iubilare, de şi făcute spontan, aŭ fost aşa de înălţătóre, la Şişescĭ s'aŭ întîmplat şi de data acésta lucrurĭ, carĭ sînt adevěrate scandale şi trebue să îngrijoreze pe orĭ cine.

Asupra acestuĭ scandal, primim din acele părţĭ o corespondinţă maĭ lungă, din care estragem câte va pasagiĭ.

. . . .

„E zina serbăriĭ Adormireĭ Maĭceĭ Domnuluĭ; e ziua serbăriĭ marĭ, aranjate în Şişescĭ, a „Omajuluĭ solemn întru onórea Domnuluĭ Nostru Isus Christos.“ Vě aşteptaţĭ la o corespondinţă, în care se Vě descriŭ mulţimea evlaviósă, care din depărtărĭ venind în procesiune, cântând laudele Domnuluĭ şi a Maĭceĭ sfinte, este primită cu sunetele clopotelor, cu bucurie şi iubire creştinéscă.

La noĭ nu e aşa! Clopotele sînt înlocuite cu armele gendarmilor; cântărĭ religióse şi vorbe de salutare nu se aud . . . .“

„E lucru trist! Indiferentismul, ireligiositatea se propagă în inteligință şi în popor. Vě spun sincer înse că mult mě mir, şi mulţumesc luĭ Dumnezeŭ din inimă, că încă n'a perit de tot simţul de religiune în popor, acum când tóte puterile lucréză spre nimicirea acestuĭ sentiment, care ne-a conservat de vécurĭ viaţa naţională. Chipul înse cum sîntem apăraţĭ în potriva aceluĭ puhoiŭ, care ne ameninţă cu cutropire ne îngrozesce şi îngrijoréză. Ar trebui luptat, din vreme şi stîrpită cangrena care infectéză întreg trupul bisericiĭ nóstre! Se póte face acésta şi trebue chiar să fim mântuiţĭ de ea. Dacă se neglijéză vindecarea, nu aŭ să se plângă de efectele-ĭ desastróse.

„Cine lucră la noĭ pentru stîrpirea acestuĭ reŭ? nime! Aşa trebue să presupunem pentru că e revoltător să nu te poţĭ ruga în biserica ta în o zi aşa de mărită, cum e şi sĕrbătórea Sfinteĭ Mariĭ marĭ!

„Dacă părintele Lucaciŭ e de vină la tóte acestea, ieie-l la rěspundere, dar nu se atingă de biserică şi de religiunea poporuluĭ credincios . . .“

Indignaţiunea corespondentuluĭ nostru e fórte justă şi celea ce s'aŭ întîmplat la Şişescĭ aŭ produs resens chiar şi în ziarele magiare.

„Alkotmány“ de pildă publică următórea corespondinţă:

„Româniĭ greco-catolicĭ din Ungaria vor serba în a dóua jumětate a luneĭ luĭ Septembre a. c. evenimentul acela de mare însemnătate, care ĭ-a readus pe eĭ în sinul bisericiĭ catolice şi ĭ-a îndreptat spre un vîitoriŭ maĭ frumos. Sěrbătórea acésta aniversară aşa dară este chemată a-ĭ consolida pe Româniĭ gr. catolicĭ în sfînta Unire, căreia direct, ce e drept, numaĭ românimea din Ungaria, dar indirect întrégă românimea póte să-ĭ mulţumécă fórte mult. Dar sěrbătórea acésta aniversară maĭ are încă şi menirea aceea, ca să întărécă legătura iubireĭ frăţescĭ dintre românimea catolică şi magiarimea catolică, să promoveze încrederea reciprocă conturbată de atâtea orĭ prin diferitele curente politice.

Între Românĭ şi este spiritul acesta şi în ce privesce frăţietatea, asupra magiarimeĭ catolice a făcut bună impresiune împrejurarea aceea, că la centenarul al nóuelea, la ziua sfîntuluĭ Ştefan prelaţiĭ românĭ catolicĭ aŭ fost presenţĭ în număr complet. *Şi în urma urmelor, — şi acésta nu o putěm accentua în de ajuns, — nicĭ când n'a fost maĭ mare lipsă, ca să accentuăm maĭ tare fiinţa unitară şi tăria vie a bisericiĭ catolice şi ca să aducem maĭ aprópe românimea catolică de magiarimea catolică, ca şi chiar acum.*

Sistemul liberal, care lucră sub firma legiĭ, a dreptuluĭ şi a dreptăţiĭ este aplicat a conturba în tot felul şi spiritul acesta sĕrbătoresc, parte din cause politice, parte din nesciinţă. Opera acésta a sa deja o a şi început, şi încă unde o ar fi putut începe airea, de cât în Şişescĭ.

Lucrul stă aşa, că la sěrbătórea sfinţilor Apostolĭ Petru şi Paul, ca la o sěrbătóre principală a bisericiĭ gr. catolice, în Şişescĭ, respective în otarul Şişescilor a întrat o companie întrégă de gendarmĭ, şi cu forţa armelor nu numaĭ aŭ împedecat, ca peregriniĭ din împrejurime să mérgă acolo, ci aŭ pus pedecĭ, că în însă-şĭ biserica din Şişescĭ să se pótă celebra servițul divin pentru înşişĭ credincioşiĭ şişesceni. Gendarmiĭ aŭ stat pază la uşa bisericiĭ închise împedecând cu forţa armelor orĭ ce întrare în biserică. *După cât sciŭ, pe 28 a luneĭ curente, la sfînta Mărie a greco-catolicilor éră sînt ordonaţĭ acolo gendarmiĭ, ca să împedece cu arma atât sfinta liturgie, cât şi orĭ ce convenire de orĭ şi ce categorie.* Acésta nu numaĭ în ăst an e aşa, ci *maĭ mult de cincĭ anĭ* s'a întîmplat tot aşa. Pentru greco-catoliciĭ din Şişescĭ aşa dară deprinderea religiuneĭ lor proprie înaintea ochilor guvernuluĭ nostru propriŭ bisericesc într'o mare sěrbătóre este împedecată contra legiĭ, cu forţă brachială, de şi pe cum sîntem informaţĭ, *Papa a declarat biserica de la Şişescĭ de biserică votivă,* şi în aceste dóuě zile acelora, carĭ presentându-se în biserica acésta, se mărturisesc şi cuminecă şi se rógă după intenţiunea bisericiĭ, le-a dat indulgință deplină.

Fiind că după legile nóstre, deprinderea religiuneĭ gr. cat. în Ungaria este liberă, urméză, că administraţia de stat, când opresce în zilele amintite cu arma deprinderea religiuneĭ pentru credincioşiĭ din Şişescĭ şi

---

Se maĭ amintim aicĭ şi un cas fără de noroc despre aclimatisare cu plântele.

O familie din Scoţia, voind a se aşeda în Australia duse cu sine în nóua patrie întru ol şi un scăiete, flórea lor naţională. Coloniştiĭ scoţianĭ domiciliaţĭ deja acolo, salutară cu chiot de bucurie iubita emblemă un ospĕţ fu aranjat în onórea eĭ şi fie care participant voiă să aibă semênţă din acésta plantă. Urmarea a fost, că în decurs de câţĭ-va anĭ scăeţiĭ umplură teritoriĭ estinse din pămêntul făcut cultivabil cu multă trudă şi-l prefăcură din noŭ în pustietăţĭ, în bciul tuturor încordărilor de a împedeca estinderea lor.

Un resultat curios a scos la ivélă în Nóua-Seelendă întroducerea oilor.

În grupa cea mare de insule se află un soiŭ specific de papagalĭ cu ciocul lung, „nestor notabilis“, numit în termin popular „Kio“. Ca şi alţĭ papagalĭ aşa şi Kio din timpurĭ imemorabile ş'a luat nutrimentul din regnul plantelor, astăzĭ însě sunt carnivore hotărîte, veritabile paserĭ răpitóre. Către finea anilor şase-zecĭ s'a făcut observarea că Kio s'a îndatinat a face visite oilor belite şi acăţate în liběr, cu intenţia de a scóte cu ciocul şi a consuma untura de pe rěrunchĭ. Aceste hoţiĭ ale paserilor ar maĭ fi potut fi încă trecute cu vederea; dar în curînd ele începură operaţiunĭ la oile viĭ. Cu unghiile se acăţaŭ în lâna oilor şi cu ciocurile lor tarĭ rupeaŭ pelea şi carnea victimelor alese, până-ce daŭ de untura dorită. Kio cea maĭ înainte de tot inocentă şi în număr mare lăţită preste acele insule deveni în scurt timp un blăstěm preste prăsitoriĭ de oĭ, şi ómeniĭ îş daŭ tótă silinţa de a o estirpa.

Pentru celea multe carĭ le-am dat noĭ nóuělor continente, am primit şi noĭ ceva ca resplată. Din Australia ce e drept, maĭ nimic de însemnětate, din America din potrivă tăbacul, cartofiĭ şi cucuruzul. Animale sugătóre din America şi Australia pentru scopurĭ întru adevěr practice în Europa nu sunt aclimatisate, ér dintre paserĭ ar fi de a se numi curca, care acum e aşa de acasă la noĭ ca şi galiţele comune.

Nicu.

pentru alţiĭ toţĭ, comite apert vătĕmare de lege, — ruinéză autoritatea religiuneĭ, periclitéză sfînta Unire şi produce un cas precedent extra-ordinar periculos, care consistă în aceea, că *a asculta sfînta liturgie a se împărtăşi în sfintele sacramente şi în îndulginţă deplină numaĭ atuncĭ şi numaĭ acolo póte fi ĭertat, unde şi când statul acésta nu o vede de lipsă a o împedeca.*

De unde îndrăsnim a face atenţĭ pe confraţiĭ noştri de rit latin, ca să-şĭ aducă a minte, că ceea ce a succes în Şişescĭ, şi airea va succede.

Care este causa la procedura acésta a guvernuluĭ? Causa acésta este singur-singurel individualitatea politică a preotuluĭ din Şişescĭ *Dr Vasile Lucaciŭ.*

Drul Lucaciŭ a făcut multe lucrurĭ periculóse în viaţa sa. A scris mult, a vorbit şi maĭ multe, a agitat în interesul politiceĭ naţionale federalistice. Că ce voesce propriaminte şi care-ĭ este programa, aceea pe lângă tóte rolurile sale ciar şi categoric nicĭ azĭ nu se póte sci, după ce şi partidul naţional român încă l-a spart aşa că partidul astăzĭ maĭ mult luĭ Lucaciŭ, de cât luĭ Bánffy póte mulţămi stricaciunea sa.

Coloman Széll înse aşa află de bine, ca poporul în an în 2, zi în dóuĕ zile, în interesul ideeĭ de stat magiare trebue isolat de omul acesta, şi prin acésta „patria este salvată.“ Scopul fóeĭ nóstre la nicĭ un cas nu este apărarea Druluĭ Lucaciŭ ca politician, ér că noĭ măcar numaĭ un cuvînt să fi pronunţat când va spre apĕrarea erorilor politice şi exagerărilor representate de el, aceea numaĭ calumniatorĭ cu suflete negre o pot afirma.

Cu tóte aceste înse, şi acésta nu spre apĕrarea luĭ Lucaciŭ, care face politică, ci spre descoperirea precendentelui periculos început de stat, sîntem siliţĭ a declara, că procedura statuluĭ în causa acésta scandalósă cu persecutarea politică în contra luĭ Lucaciŭ absolute este imposibil de a se motiva. Căcĭ doră guvernul dispune de o mie de modalităţĭ, ca să împedece, ca nu cum va să se pótă întîmpla orĭ ce manifestaţie de orĭ ce colorit politic. Programa sĕrbărilor şi tóte vorbirile ce se ţin acolo însuşĭ guvernul bisericesc de la Gherla prealabil le póte revidea, ér autoritatea politică póte controla în mĕsură deplină şi petrecerea îndatinată cu ocasiunea aceea, ba încă îĭ póte nega chiar concesiunea. Dar *de unde îşĭ ĭea dreptul guvernul luĭ Széll,* ca să împedece cu gendarmiĭ ţinerea sfinteĭ liturgiĭ? În ţară sînt fórte mulţĭ preoţĭ de aceĭa, nu numaĭ românĭ, ci şi magiarĭ, a căror rol politic nu place guvernuluĭ. Fie-ne permis deci a întreba pe dl Coloman Széll: nu are alte mijlóce pentru controlarea activităţiĭ politice a acestor preoţĭ, de cât numaĭ aceea, ca să calce în picióre cu gendarmiĭ libertatea religiuneĭ?

Dar avem un cuvînt, chiar în interesul sfinteĭ Unirĭ şi a religieĭ gr. catolice şi cătră dl Dr Lucaciŭ. Dacă óre cine, aşa el bine scie, ce amărăciune produce dispoşiţiunea acésta a guvernuluĭ nu numaĭ în Şişescĭ, ci şi în a fară de Şişescĭ. Fórte bine póte sci, că amărăciunea acésta póte periclita sfînta Unire apărată de dînsul cu atât de mare foc, compromite guvernul bisericesc şi provócă cea maĭ mare şi maĭ îndepărtată neîncredere contra bisericiĭ române gr. catolice şi contra credincioşilor aceleia. Dacă vede, şi trebue să vadă, că la un rĕŭ atât de mare singur singurel persóna luĭ este causa, de ce nu deduce de aicĭ urmările? Orĭ e preot, orĭ nu e preot. Dacă nu e preot, nu are loc acolo, şi dacă e preot, atuncĭ are datorinţă morală, ca în interesul sfinteĭ Unirĭ, în interesul religieĭ catolice să dea garanţie deplină guvernuluĭ, că sĕrbătorile de la Şişescĭ nu se vor esploata spre nicĭ un scop politic. Aşa scim şi credem, că în direcţiunea acésta înaintea guvernuluĭ singur cuvîntul de onóre al luĭ Lucaciŭ încă ar fi destulă garanţie. Căcĭ dacă guvernul şi pe lângă promisiunea categorică al luĭ Lucaciŭ încă ar lăsa să se repetéscă scandalurile de la Şişescĭ, atuncĭ ar fi clar înaintea tuturor, că cu scandalurile acestea guvernul *alte scopurĭ are.* După părerea nóstră aşa dară cheia pentru resolvirea cestiuneĭ în prima ordine este în mâna Druluĭ Lucaciŭ, dar repeţit trebue să accentuăm, că guvernul bisericesc de la Gherla chiar în interesul sfinteĭ Unirĭ în anul ĭubilar tóte trebue să le facă, ca scandalurile de la Şişescĭ carĭ vatĕmă adânc biserica gr. catolică, pentru tot de una să se sfârşéscă.“

Insultarea cruciĭ. — Neputinţa celor de la putere faţă de colosul jidovesc, care ĭ-a sugrumat, se dovedeşce maĭ ales cu succesivele insultărĭ ale cruceĭ.

Se scie, că la universitatea din Pesta aŭ fost sdrobite crucile de pe emblema Ungarieĭ, fără ca atentatoriĭ să fie descoperiţĭ. La Agria, în ziua sfuluĭ Ştefan, rabinul de acolo a dat ordin, ca de pe emblemă să fie delăturată crucea şi inlocuită cu steua jidovéscă, acelaşĭ lucru s'a repeţit la Pécs, fără ca cineva să fi putut aduce la ordine acéstă impertinenţă jidovéscă.

Şi acésta se întîmplă în Ungaria, regatul pus sub patronajul sfinteĭ Fecióre şi în anul al 900. de la încreştinare! Étă unde duce dorul nesăturat de a înmulţi némul magiar cu tot soiul de parveniţĭ şi lăpădăturĭ din alte ţărĭ! Ar fi timpul suprem să se facă o dată ordine.

---

†

Dr. Ĭacob Brĕnduşan.

advocat.

Regretatul advocat mort la 23 Aug. n. a fost înmormêntat Sâmbătă la 25 Aug. luând parte la acéstă tristă festivitate tótă inteliginţa blăşană, fără deosebire de naţionalitate, în frunte cu In. P. S. On. Mitropolit. Slujba bisericéscă a fost sevîrşită de vprot. *George Bărbat* şi preoţiĭ *Iuliu Nistor* şi *A. C. Domşa.* Dl Bărbat a rostit şi vorbirea funebrală ér la grópă adv. arch. *Dr Iuliu Maniŭ* a adresat un cuvînt de adio.

Dăm în următórele câte va date din viaţa repausatuluĭ.

D. I. Brĕnduşan s'a născut în Apa (com. Sătmar) la 16 Oct. 1825. Studiile elementare le-a făcut în Sătmar, gimnasiul în Oradea mare, studiile iuridice în Budapesta. După terminarea studielor a fost ca concipient la advocatul Haica din Arad. La 1861 a fost numit fiscal comitatens în Baia-de-Criş şi advocat privat. La 1862 s'a însurat luând de soţie pe Cleopatra Muntean din Cuvin. La 1869 a fost numit advocat archid. în Blaşiŭ. Ca Ĭurium inspector a funcţionat până la anul 1867. Brĕnduşan era un advocat zelos şi conscienţios şi bun creştin.

Odihnéscă în pace!

NOUTAŢĬ.

Scirĭ personale. *Dr Elie Dăianu* a fost numit profesor suplent la Seminariul teologic, *Emil Sabo* profesor suplent la Gimnasiul archiepiscopesc din Blaş. *Teodor Vandor,* prof. la şcóla elevilor de meseriĭ e numit prof. la preparandie şi şcóla super. de fete în locul prof. *Dr Ioan Raţiŭ,* care e trecut la gimnas şi de odată numit prefect la internatul de băieţĭ. — Felicitările nóstre!

Fundaţiune. Dna vĕd. protopopésă *Maria Hossu,* a depus la Ven. Capitlu din Blaş suma de 3000. cor. ca fundaţiune pentru biserica şi parochul din M. Oşorheiŭ. în amintirea repausatuluĭ seŭ bărbat Vasile Hossu, fost protopop la Oşorheiŭ.

Distincţiunĭ. Profesoriĭ gimnasialĭ *Ioan German* şi *Niculae Popescu,* după un îndelungat şi conscienţios serviciŭ de 30 anĭ la gimnasiul nostru, cu ziua de 1. Septembre n. aŭ fost pensionaţĭ şi cu acest prilej li s'aŭ conferit, în semn de distincţiune titula de *protopopĭ onorarĭ.* Aceea-şĭ distincţiune s'a conferit şi Directoruluĭ preparandial *George Muntean.* Felicitările nóstre!

A. S. I. şi R. Archiducele Ĭosif în Lugoş. În 28 l. c. Ilustritatea Sa Dr Demetriŭ Radu a avut deosebita fericire de a găzdui în reşedinţa sa pe A. S. I. şi R. Archiducele Ĭosif care a venit în Lugoş pentru a inspecta trupele diviseĭ II de honvedĭ concentrate la manevre în jurul acestuĭ oraş A. S. însoţit de cătră generalul de divisie Bella Coloman, locot. colonelul Ĭosif Braun, căpitaniĭ de husarĭ Bela Vaszary şi br. Stefan Vécsey a sosit în 27 c. la $10^1/_2$ óre sara şi a durmit în vagonul seŭ de durmit în gară iar a dóua zi diminéţa la 7 óre a mers la manevre de unde la 12 óre a venit direct la reşedinţa episcopéscă. La 1 óră d. a. Ill. Sa a dat în onórea Înaltuluĭ óspe un prânz la care afară de A. S. cu suita, aŭ maĭ fost învitaţĭ generaliĭ şi oficeriĭ superiorĭ aflătorĭ la manevre şi şefiĭ autorităţilor locale cu totul 30 persóne. După prânz toţĭ ceĭ de faţă aŭ trecut în grădina episcopéscă unde A. S. a făcut cercle agrăind pe toţĭ ceĭ presenţĭ. La $6^1/_4$ Înaltul óspe şi suita sa aŭ plecat cu trenul cătră Budapesta.

Sĕrbărĭ ĭubilare. După cum am anunţat la 28 Aug. s'aŭ ţinut frumóse serbărĭ la mănăst. Strĕmba. În Nrul viitor vom publica un raport detaiat, până atuncĭ comunicăm, că harnicul protopop *Ioan Haţegan* a colectat 40 cor. pentru fondul subsidiar al preoţilor. Felicităm pe dl protopop de acésta idee fericită şi am dori ca ea să fie urmat cât maĭ adese.

Hymen. *Ioan Mărginean* teolog absolut şi *Ana Silaşi* anunţă cununia lor, ce se va celebra Joĭ în 6 Septembre a. c. st. n. la 4 óre p. m. în capela episcopéscă gr.-cat. din Gherla.

Concert. De sară dl şi dna *Albertoni* vor da un concert italian în sala otelului Univers din Blaş Venitul acestuĭ concert e destinat pentru canalisarea strădeĭ nóuĕ de lângă calea ferată. Sîntem recunoscătorĭ pentru acéstă bunăvoinţă şi nu ne îndoim că ea va fi întimpinată cu dragostea ce o merită.

Convocare. În sensul legăturiĭ colegialĭ de dto 23 Ĭunie 1895, toţĭ absolvenţiĭ facultăţiĭ teologice de Blaş, eventual Budapesta din anul 1895 se convócă la întâlnirea ce va avea loc în Blaş la 18 Septembre st. n. 1900. Cu dragoste se învită la acésta întrunire şi abiturienţiĭ de la gimnasiul superior din Blaş, de pre anul 1891. cărora, la cerere pe cale privată li-se pot da orĭ ce deslușirĭ în respectul convenirii chestionate. Pata u. p. Kolozs. *Mih. Hodarnĕŭ* paroch gr. cat. — Pe acelaşĭ termin convocăm şi noĭ pe absolvenţiĭ din 1888. a gimnasiuluĭ din Blaş. *Dr Elie Dăian. I. Br. Micu.*

Timbrarea cărţilor postale în strĕinătate. Direcţiunea poştelor din Austria deja de maĭ multe orĭ a avertisat pe cea din Ungaria, că cărţile postale, ce sosesc acolo nu sunt timbrate de ajuns. Pentru orientarea publiculuĭ vom aminti, că în străinătate taxa uneĭ epistole simple este 25 banĭ şi a uneĭ cărţĭ postale 10 banĭ. Pentru România taxa uneĭ epistole până la 15 grame este 25 banĭ, ér în comunicaţia limitrofă (partea Transilvanieĭ până la Murĕş şi comit. Bistriţa-Năseud) este 10 banĭ, pentru o carte postală taxa e 10 banĭ. Pentru Austria, Bosnia-Herţegovina, Germania, Sérbia şi Muntenegru taxa uneĭ epistole simple este 10 banĭ, ér a uneĭ cărţĭ postale 5 banĭ.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mama sfîntuluĭ Augustin.

– Schiță istorică-culturală –

de

Emil Bougaud.

Traducere din limba franceză de

Salba.

VII.

(Continuare.)

Ast fel vedem pe Augustin cel de dóuĕ zecĭ și doĭ de anĭ în rețéua rătăcireĭ, înșelat de un amor pĕcătos, înstrăinat de cătră credința, năvălind cătră prăpăstie, dar încă tot ornat cu rĕmășițele frumóse ale acelor calități, pe carĭ i le-a sădit mamă-sa în inimă, pe când era încă în légăn; vedem urmele sublimitățiĭ, demnitățiĭ, frăgedimeĭ, sacrificăriĭ de sine, fidelitățiĭ și în urmă a tuturor virtuților, carĭ, ce e drept nu escusă greșelele, dar implóră iertare pentru cel pĕcătos, pe care apoĭ fórte des o și câștigă. „O Dómne. Tu sciĭ, cât de tare am voit ca să am învĕțăceĭ bunĭ în înțelesul adevĕrat. Tu Dómne aĭ vĕdut sclipindu-mĭ credința între noriĭ ceĭ groșĭ de fum, ce o încunjurau, când rătăciam pe căĭ alunecóse.“ [1])

Într'acestea Monica aruncată prin pasiunile și greșelile copiluluĭ sĕŭ în cea maĭ cumplită desnădejduire, alipindu-se cu căldură și de umbra cea maĭ slabă a bineluĭ, care apăruse în sufletul fiuluĭ sĕŭ: și-a câștigat probă nóuă și maĭ sigură de cât cele de până acum, că în inima fiuluĭ sĕŭ tot maĭ sînt rĕmășițe din sacrul foc.

Mórtea neașteptată a unuĭ amic tinĕr atâtea lacrimĭ a stors din ochiĭ luĭ Augustin, în cât cunoscĕtoriĭ inimilor omenescĭ aŭ putut esperia apriat, că inima luĭ nu póte fi încă de tot stricată. Pentru că pasiunile omóră inima simțitóre și nime nu e maĭ puțin simțitoriŭ, față de bucuriile simple și dulcĭ, curate și fragede ale amiciției, de cât acela, care s'a dat cu totul amoruluĭ pĕcătos.

„Când am propus pentru prima óră retorica în locul meŭ natal.“ — zice Augustin — „mĭ-am câștigat un amic tinĕr contimporan vesel și coleg de studiĭ plăcut. La olaltă am umblat la școlă, la olaltă ne jucam, dar ceea ce ne unia pe noĭ atuncĭ n'a fost amiciția strînsă, pentru că, o Dumnezeul meŭ, numaĭ aceea póte fi amiciția adevĕrată, pe care Tu o efectuescĭ între ceĭ, ce se alipesc de Tine cu iubirea, ce Spiritul sfînt a vĕrsat în inimile lor.“ (Rom. 5. 5.) [2])

Acestea le zice Augustin în cartea Mărturisirilor ca episcop *bĕtrân,* și după aceea îĭ dă cuvîntul *tinĕruluĭ* Augustin, care continuă ast fel: „Și totuși acéstă amiciție nutrită prin căldura simțĕmintuluĭ comun mie mĭ-a fost nespus de dulce. Pentru că încă și de la credința adevĕrată, pe care nu o avea încă de tot în posesiunea inimeĭ sale, l-am atras la fabule superstițióse și stricăcióse, pentru carĭ atât de amar m'a deplâns maica mea. Rătăcia și el împreună cu mine, și sufletul meŭ nu putea trăi fără de el.“ [3])

Acéstă amiciție a durat un an, când apoĭ morbul periculos o nimici. Consumat de frigurĭ zăcea tinĕrul amic pe patul suferințelor, de pe fruntea luĭ curgeaŭ sudorĭ rĕcĭ, precedând și prevestind óra cea de pe urmă. Fiind perdută tótă speranța însănătoșăriĭ, pe tinĕrul morbos îl botezară fără de scirea luĭ, pentru că după esemplul coetanilor sĕĭ tinerĭ și el era numaĭ catecumen. Pe Augustin nu l'a neliniștit, botezul, la care fu martor, fiind convins, că picăturile de apă vĕrsate pe corpul amiculuĭ sĕŭ, nu vor fi în stare a nimici din inima aceluia modul de cugetare, care el însuși i l-a sădit. „În dată ce am putut vorbi cu el“ — zice Augustin, — „ceea ce se întîmplă în dată ce morbosul fu în stare să vorbéscă, pentru că viața nóstră într'atâta s'a fost contopit în cât eŭ nicĭ că l-am părăsit vre o dată patul, am și început cu risetele nóstre cugetând, că și el va ride de botezul primit fără de scirea sa, despre care lucru într'aceea el și fu informat. Dar m'a rĕspins cu dispreț ca și pe un inimic, și provocându-se la amiciția nóstră cu o libertate admirabilă pretinse, ca să mĕ rețin de la atarĭ vorbe.“ [1])

Augustin s'a înspăimîntat, dar s'a reținut până la însănătoșarea luĭ. Dumnezeŭ înse a decis, să mântuéscă pe tinĕrul din pericolul amenințătoriŭ, căcĭ după câte va zile, chiar în absența luĭ Augustin, érăși l-aŭ atăcat frigurile și-l răpiră dintre ceĭ viĭ.

Ce durere îl cuprinse pe Augustin, când reîntorcĕndu-se nu și-a maĭ aflat amicul în viĕță, câte lacrimĭ a vĕrsat, ce doliŭ adânc și nemângăiat l-a cuprins, nicĭ cugeta n'am puté, dacă spre mângăierea sa nu le-ar enara el însuși. „Durerea perderiĭ mĭ-a întunecat inima, orĭ în cătrăŭ priviam, nu vedeam de cât mórte. Patria mea îmĭ era esil și casa părințéscă tortură îngrozitóre. Tóte a căror bucurie o împărtășiam cu el, acuma îmĭ deveniră o tortură nemĕsurată. Ochiĭ meĭ îl căutaŭ pretutindenia, în zădar înse. Uriam tóte, pentru că el lipsia din tóte și pentru că nu-mĭ zicea nimenea, „ĕtă el vine,“ cum ziceaŭ până era în viață, și lipsia de a casă.“ [2])

Maĭca-sa în zădar s'a nisuit a-l mângăia și amiciĭ sĕĭ în zădar voiaŭ să-l distragă, cĭ fiind că simțul religios nu l-a micșorat greutatea dureriĭ, — s'a frânt sub povara cea mare: „Eram agitat, suspinam, plângeam, mĕ turburam, n'aveam stare, n'aveam liniște. Consciința și inima-mĭ eraŭ sângerate și sdrobite, nu voia să rĕmână la mine și nu sciam unde să mĭ-o pun. Nicĭ dumbravele plăcute, nicĭ jocul și cântările, locurile parfumate, nicĭ óspețele, plăcerile căsiĭ și a mesiĭ, nicĭ sciința și poesia, nu eraŭ în stare a mĕ distrage. Mĕ îngroziam de tóte, chiar și de lumină, și tot ce nu era amicul meŭ, îmĭ era nefolositoriŭ și urît, a fară de suspine și lacrimĭ, pentru că numaĭ acestea îmĭ maĭ dădeaŭ ceva mângăiere. [3])

Maĭ târziŭ Augustin nu a putut nicĭ viețui în cetatea, unde murise amicul sĕŭ. Stradele pe carĭ vagabundaŭ când va la olaltă, locurile publice unde convenisĕră de atâtea orĭ, căsile, tot atâtea mărturiĭ ale studiilor, jocurilor amiciției lor curate și intime, îĭ deveniră urîte.

Și când orașul își continua și maĭ de parte viața îndătinată, când tot maĭ era comerciŭ și ómeniĭ tot maĭ umblaŭ în cóce și în colo, — Augustin se mira că cum de după mórtea amiculuĭ sĕŭ maĭ póte trăi încă cine va. „Mĕ miram, că ceĭ alalțĭ muritorĭ tot maĭ trăiesc încă și după mórtea aceluia, pe care l'am iubit ca pe un nemuritoriŭ; și încă tot maĭ tare mĕ miram, că eŭ, care l-am fost luĭ al doilea eŭ, tot maĭ trăiesc încă și după mórtea aceluia. Are drept poetul, când pe amicul sĕŭ îl numesce: jumĕtatea sufletuluĭ sĕŭ. [4]) Simțiam și eŭ, că sufletul luĭ și sufletul meŭ era un suflet în dóuĕ corpurĭ. Îmĭ uriam viața, și nu voiam să trăiesc maĭ de parte cu sufletul de jumĕtate.“ [1])

Sănătatea luĭ Augustin era deja în pericol; o durere ascunsă îĭ consuma sufletul, zilele și-le petrecea în lacrimĭ și în nelucrare. Din acéstă stare trebuia scos cu orĭ ce preț, decĭ l'aŭ sfătuit, ca părăsind Tagasta să se reîntórcă în Cartagena. Augustin consimți în speranță, că schimbarea loculuĭ, sgomotul mareluĭ oraș, ocupățiunile multe, ce-l așteptaŭ acolo, îĭ vor liniști în cât va durerea. [2])

Călătoria acésta a desfăcut din noŭ balsamul vindecătoriŭ de pe ranele Moniceĭ. De și s'a învoit, ca Augustin să se depărteze, pentru că îĭ era pusă în joc sănătatea, totuși a neliniștit-o în mod estraordinar împrejurarea, că Augustin avea să se reîntórcă chiar în Cartagena. Dóră acolo și-a perdut nevinovăția și credința. Se putea decĭ teme, că acolo se vor nimici total din sufletul fiuluĭ sĕŭ și ultimele rĕmășițe ale bunuluĭ, și ultimele rĕmășițe ale foculuĭ sacru, carĭ până acĭ rĕul le cruțase?

Noroc înse, că durerea e o școlă sublimă, cu deosebire pentru spiritele cele marĭ. Augustin s'a reîntors în Cartagena, dar nu întors; de acésta era încă de parte, încă nu era mântuit de farmecul cel dulce și înșelătoriŭ al pasiunilor, cĭ din contră — se pare, — că cugete vane de glorie l'aŭ îndemnat să se reîntórcă în Cartagena. [3]) Dar pe atuncĭ începuse a se convinge despre vanitatea lumeĭ. Pe buzele luĭ se aședasă plângerea luĭ Job, și a și început cântecul sublim și jalnic, care îndréptă pe om, de și l-a cântat numaĭ primele note.

Acest cântec constă din dóuĕ părțĭ. Partea primă e de tot tristă. Tóte sînt trecĕtóre, tóte sînt veștede, tóte se uscă de pe buzele acelora, carĭ doresc, se bea, să se restaureze. Acésta e partea primă. Acésta a început-o Augustin cu lacrimĭ, după ce s'a reîntors în Cartagena. „Orĭ în cătrăŭ se întórce inima omuluĭ, și orĭ cât de frumóse sînt tóte, în carĭ voiesce a se desfăta a fară de Tine, — nu află de cât durere. Pentru că fără de Tine Creaturile Tale ar deveni nimica. Se nasc și se nimicesc: născĕndu-se încep a viețui, cresc ca să se perfecționeze și fiind perfecte îmbĕtrânesc și pier, pentru că tóte se învechesc și tóte pier. Așa dar când se nasc și se nisuiesc ca să fie, cu cât cresc maĭ repede ca să fie, cu atât maĭ tare se grăbesc ca să nu fie. . . . .

O Dumnezeule nu lăsa, ca se mĭ-se lipéscă de acelea inima mea prin simțurile corpuluĭ, pentru că acelea sécă, și inima, care iubesce, rĕmâne sfâșiată. Sufletul cércă în ele rĕpaus, fiind că le iubesce, dar nu află, fiind că sînt nestătornice și trecĕtóre și cine le póte urmări?“ [4])

Acésta e partea primă a cânteculuĭ trist. Sufletuluĭ îĭ cade bine, dacă cunósce și numaĭ atâta din el, și póte privi lumea, cu o privire așa de durerósă. Cu cât îĭ cade înse maĭ bine, când ridicându-se maĭ sus în partea a dóua a cânteculuĭ, locul dureriĭ îl ocupă bucuria! Da! într'adevĕr tóte se depărtéză, pentru ca să pótă înverdi din noŭ, tóte per, pentru ca să se renască și să se schimbe. Ast fel a cântat Augustin cu puterea ceréscă a oratorieĭ sale, cu câțĭ va anĭ maĭ târziŭ, când întors, botezat, ridicat pe trépta cea maĭ înaltă a iubireĭ dumnezeescĭ și-a cunoscut chemarea sublimă a viețiĭ. „O sufletul meŭ! pentru ce urmezĭ nebunesce corpuluĭ? Maĭ bine să-țĭ urmeze el ție. Tot ce cunoscĭ prin trup, e numaĭ o părticea a întreguluĭ frumos,

[1]) Confess. l. IV. c. 2.
[2]) Confess. lib. IV. cap. 4.
[3]) Tot acolo.

[1]) Tot acolo.
[2]) Tot acolo.
[3]) Confess. lib. IV. cap. 7.
[4]) Horat. Carmen c. 1. od. 3.

[1]) Confess. lib. IV. cap. 6.
[2]) Possidius. Vita Sti Augustini c. I.
[3]) Aug. Contra Academ. lib. II. c. 2.
[4]) Confess. lib. IV. cap. 10.

pe care tu nu-l cunoscĭ, şi te delectezĭ şi în acéstă părticea. O dacă aĭ cunósce întregul; dacă Dumnezeŭ din pedépsă nu te ar fi degrădat la privirea părticelelor, cu ce nerăbdare aĭ dori, ca să trécă, ceea ce esistă ca să poţĭ vedé întregul! Pentru că şi când vorbim, vorbim cu ajutorul corpuluĭ, şi de sigur nu voim, ca cuvintele să se opréscă pe buze, ci din contră, ca să vină iute unul după altul şi să audim tot. Aşa stăm şi cu lucrurile, carĭ la olaltă, dorim ca să trécă, ca cu atât maĭ în grabă, să putem gusta însuşĭ totul, pentru că dacă sînt frumóse părţile singuratice, întregul e şi maĭ admirabil.“ [1])

(Va urma.)

Din practica vieţiĭ pastorale.

— reflexiunĭ. —

La interesanta conferinţă a dluĭ Grapini îmĭ permit a face unele observărĭ.

Nu mĕ îndoiesc că preţiósele inviaţiunĭ date de Dsa preoţimeĭ, dacă vor fi cetite cu atenţiunea meritată, vor fi de un netăgăduit folos. Atâta numaĭ, că Dsa ca nemedic a făcut unele afirmaţiunĭ, carĭ se abat puţin de la basa, pe carĭ ar trebui să steie. Eŭ rectific aceste neînsemnate greşelĭ, pentru ca cu atât maĭ mult să fie urmată de mănóse róde activitatea preoţimeĭ nóstre, spre întărirea credinţiĭ, prosperitatea sfinteĭ bisericĭ şi mântuirea sufletéscă a credincioşilor.

Rog pe onor. cetitorĭ să nu caute la *forma* în care se presintă scrisele mele, un medic are puţin timp să se ocupe şi cu de acestea, — cerce *fondul* şi fie convinşĭ, că ceea ce am scris, e basat pe o praxă îndelungată şi pe seriőse studiĭ.

Referitor la convenirea cu muerile isterice declarate, pe cum peste tot cu muerile al căror natură nu o cunósce preotul, e consult să observe preotul óreşĭ cum o publicitate, adecă să aibă în apropiere martorĭ despre carĭ să aibă cunoscinţă şi pacienţă, pentru că aşa nu se va lăsa condusă de pornirile eĭ isterice.

La nascerĭ nu e tocmaĭ grea posiţia preotuluĭ, dacă are ca ajutor un medic cu principiĭ catolice, de óre ce atuncea nu póte fi vorbă de perderea unuĭ suflet, ne fiind prescris că numaĭ capul să póte boteza, botezul se póte administra pe orĭ care parte a trupuluĭ, eventual şi în internul mameĭ.

După principiile catolice, pe cum şi a maĭ multor medicĭ renumiţĭ, nu este nime îndreptăţit a pretinde sacrificarea vieţiĭ altuia pentru a scăpa viaţa proprie, numaĭ viaţa proprie o póte omul jertfi pentru a scăpa pe altul de mórte.

Decĭ dacă medicul fără de principiĭ catolice ar propune sacrificarea fĕtuluĭ, are preotul să se opună. [2]) Alt cum tóte operaţiunile fiind periculóse preotul va consola muerile înpovorate, le va insufla paciinţă şi curagiŭ şi le va capacita că înainte de nascere să se împace cu Dumnezeŭ, că vor suferi maĭ uşor durerile facereĭ.

Stă fără îndoială că preotul are lipsă de cunosciinţe medicale maĭ ales înse de cele igienice, pentru aceea aŭ întrodus biserica studiul medicineĭ pastorale. Numaĭ că după părerea mea rolul preotuluĭ e şi maĭ mult ca al mediculuĭ „de nihil nocere“ adecă să împedece folosirea de lucrurĭ carĭ strică de sigur, de cât acela de a păşi activ ca medic. În casul acesta ar putea sa vină în posiţiĭ fórte neplăcute. Pentru că, spre a pute fi activ în curarea morburilor să recere o cunoscinţă nu superficială a natureĭ morbuluĭ şi al morbosuluĭ de óre ce, nu morbul se curéză ci morbosul.

Numaĭ la întîmplărĭ nenorocóse îşĭ póte preotul permite de a păşi activ pentru că în acel cas este tot dînsul deobligat a da ajutor deaprópeluĭ sĕŭ, şi în tot casul dacă preotul a învĕţat medicina pastorală, va ave ideĭ maĭ bune despre modul cum putem să ajutăm în aceste casurĭ.

La ceĭ carĭ nu rĕsuflă, procedura cea maĭ simplă este de a prinde cu o cârpă limba luĭ, apoĭ a trage de ea în tact de 10—15 orĭ în minut, lăsându-o şi éră scoţĕndu-o fără ca să o lăsăm din mână.

La ceĭ spânzuraţĭ lucrul întâiŭ e tăierea funeĭ, apoĭ procedura cu trasul limbeĭ.

La vulnerărĭ maĭ uşóre e destulă apa rece, dară la cele maĭ marĭ trebue să observăm modul cum curge sângele, dacă curge sângele continuŭ atuncea apasăm în jos de rană cu degetul maĭ tare până aflăm un punct unde dacă apăsăm încétă curgerea de sânge; pe acel loc apoĭ punem o petricică învăluită în un petec curat şi legăm cu o faşie maĭ lată când apoĭ petricica apasă vîna din care curge sâgele.

Dacă înse sângele curge bătând atuncea căutăm în sus de rană unde apoĭ degetul va afla arteria care apăsată nu va maĭ sângera, şi pe locul acela punem legătura sus descrisă.

Peste tot la vulnerărĭ să ţinem înaintea ochilor că nimica murdar să nu ajungă în atingere cu rana, decĭ să ne ferim de scame, de iască al căror curăţănie e tot de una dubiă, ci numaĭ compresse curate şi apă curată se folosim.

La frânturĭ de óse se nu ne nisuim a pune ósele la loc, căcĭ procedura aceea şi pentru un om espert e împreunată cu greutăţĭ şi causéză durerĭ grósnice morbosuluĭ, ci primul ajutor este de a încunjura membrul frânt cu praştilă saŭ cu alt ceva carĭ vin legate în jurul membruluĭ, ca acela să nu se pótă îndoi, adecă avem să inmobilisăm osul frânt, prin ce vom scăpa pe morbosul de durerĭ groznice, până la momentul când va veni medicul pricepĕtor.

La înveninărĭ lucrul prim e de a promova vărsatul prin gâdilirea laringeĭ cu o peană. Dacă înveninarea s'a causat prin acide dăm var subţiat cu apă, lapte, dacă s'a causat cu leşie dăm oţĕt.

Aprinderea vinarsuluĭ e poveste. Lucrul adevĕrat e o înveninare cu alcohol. Nu sciŭ cum póte veni óre cine la idea de a da must de cal unuĭ om să bee. Dăm cafă négră, aer curat, încăldim picĭórele şi punem apă rece pe cap până vine medicul.

Ca preservativ contra bólelor nu e destul să se stropéscă pe sine şi pe aĭ sĕĭ pe cum şi casa cu carbol, căcĭ aceea face numaĭ putóre şi nu folosesce nimica. Aborele aşa de diluat al carboluluĭ nu scutesce de nimica.

E maĭ consult să aibă preotul o reverendă cu patrafir şi carte a nume pentru căutarea morboşilor carĭ sufer de cutare morb infecţios, cu acele numaĭ la acest soiŭ de morboşĭ se mérgă, dacă vine acasă în dată se le lapede, se le pună la sóre şi la aer, ar fi bine să fie din materie care se póte spăla, ca să se spele din când în când, şi acele numaĭ dacă a fost spălate să le ducă în casă, să se dedee preotul a nu umedi degetele cu limba pentru a întórce foile cărţi.

Apoĭ să se spele preotul în dată, dacă póte să se scalde. În acest mod se va feri maĭ iute de cât stropind casa cu carbol.

Membriĭ familieĭ să nu vină în atingere cu ceĭ din căsile infectate, şi se aeriseze casa după ce a eşit cel suspect.

Pericolul la înmormîntărĭ nu e aşa de mare dacă preotul va dispune să se pună acoperişul pe sicriŭ.

La case unde a murit óre cine în urma unuĭ morb infecţios, nu este permis prin lege a să ţine priveghiŭ şi pomene, decĭ preotul numaĭ la înălţimea chemăreĭ va sta, dacă nu va participa la asemenea ocasiunĭ.

Peste tot spălarea bună cât de désă a mânilor şi a trupuluĭ întreg cu săpun, e maĭ spre folos de cât orĭ şi ce altă procedură spre a se scuti de inficiare.

Eventual spălarea gureĭ cu apă sărată pe cum şi tragerea aceşteĭ ape în nărĭ póte să fie de folos.

(Va urma.)

[1]) Confess. lib. IV. cap. 11.

[2]) A fară de cesarotomiă care nu umblă acuma cu pericul aşa de mare ca maĭ de mult, maĭ este simfisotomia, care aşa zicĕnd nicĭ aşa periculósă nu este pentru mamă, ca estragerea fĕtuluĭ după craniotomiă adecă după omorirea luĭ.

Posta redacţiuniĭ.

Simin. Te mirĭ, că »Ţarinele« aşa de frumóse din munţĭ nu sînt puse pe note. Dacă aĭ resfoi prin »Musa« profesoruluĭ Mureşau le-aĭ găsi în colecţia din 1888 culese de Dr Borza. Afacerea cea alaltă s'a resolvit favorabil. Îţĭ vom scrie zilele acestea. Te salut!

mb. »Excelsior« a apărut deja tradus în romănesce şi aşa nu o putem publica, dacă voiţĭ să traduceţĭ ceva, alegeţĭ bucăţĭ potrivite foiĭ nóstre.

On. *V. D.* Regretăm că nu putem publica acum articlul Dtale. Nu ne-am apuca ér de polemiĭ. Póte va fi potrivit de altă dată.

Ou. *George Muntean*, Gilad, *Elie Gordon*, Bidicĭ, v'am prenotat.

Editor şi redactor rĕspundĕtor:
Aurel C. Domşa.

(26) 3—3

Anunț.

Un orologer (ciasornicar) român cu cualificațiune specială de monteur pentru orologiŭ de turn, capĕtă cuartir gratuit într'o casa cu curte și grădină a bisericiĭ catedrale mitropolitane gr. cat. din Blaș, numaĭ pe lângă condițiunea de a trage, curăți și îngriji orologiul din turnul aceleĭ biserici. Casa este într'o stradă principală. Sînt preferițĭ reflectanțiĭ de religiunea gr. cat. Cererile provĕdute cu atestat de botez și de conduită, sînt de a se așterne la Consistoriul archiepiscopesc din Blaș, până în 15 Sept. 1900.

Din ședința consistoriuluĭ archiepiscopesc gr. cat. din Blaș, ținută în 11 August 1900.

Dr Victor Mihályi m. p.
Archiepiscop și Mitropolit de Alba-Iulia și Făgăraș.

Nr. 4298—1900. (27) 3—3

Escriere de concurs.

Până la 12 Septembre n. 1900 se escrie concurs pentru următórele stipendie din fundațiunile archidiecesane:

I. *Din fundațiunea Șuluțană.*

Un stipendiŭ de 800 cor. folosit de Ioan Băgăian, candidat de profesor. Stipendiul e destinat pentru tineriĭ, carĭ învață dreptul orĭ medicina la o universitate din a fară de patrie; *dóuĕ stipendiĭ de câte 400 cor.* folosite de iuristul absolut Corneliŭ Bardoșy și de iuristul Ioan Moga, care a repausat, amêndóuĕ destinate pentru iuriștĭ la universitatea din Cluș; *dóuĕ stipendii de câte 200 cor.* folosite de gimnasiștii absoluțĭ Ioan Agârbicean și Iuliŭ Moldovan, destinate pentru gimnasiștĭ în clasele superióre; și *un stipendiŭ de 120 cor.* destinat pentru gimnasiștĭ din clasele inferióre, folosit de cadetul absolut Victor Domșa.

Doritoriĭ de a obținé vre unul din stipendiile de maĭ sus, aŭ să întrunéscă următórele condițiunĭ:

1. Că sînt românĭ gr. cat. miserĭ, născuțĭ în Transilvania;

2. că pe lângă purtare morală bună aŭ din studiĭ calculĭ de eminență;

3. dintre concurențĭ vor avé preferință, carĭ vor puté dovedi, că sînt consângenĭ cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiŭ parochial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă;

4. Concurențiĭ să aláture la cererĭ testimoniŭ scolastic în copia autentică, carte de botez, atestat de paupertate, testimoniŭ medical, și să numéscă expres institutul, la care și unde vor continua studiile în anul scol. 1900/1901.

II. *Din fundațiunea Vancea „Cassa archidiecesană“.*

Un stipendiŭ de 200 cor. destinat pentru gimnasiștĭ; *treĭ stipendiĭ de câte 120 cor.* destinate pentru elevĭ preparandialĭ în Blaș orĭ la altă preparandiă română gr. cat. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane. Stipendiile din „Cassa archidiecesană“ se conferesc numaĭ pe anul scol. 1900/1901.

III. *Din fundațiunea „Ciparĭu“.*

Un stipendiŭ de 200 cor. folosit de gimnasistul absolut Eugeniŭ Groze; și *dóuĕ stipendiĭ de 100 cor.* unul folosit de Ambrosiŭ Metea, care a repausat și unul folosit de gimnasistul Leonte Ciparĭu, care nu șĭ-a legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IV. *Din fundațiunea David Br. Urs.*

Treĭ stipendiĭ de câte 200 cor. folosite de gimnasiștiĭ Ioan Dileriŭ, Ioan Aureliŭ Marilă și Georgiŭ Pandrea. Concurențiĭ aŭ se dovedéscă cu carte de botez, că sînt greco-catolicĭ născuțĭ în una din comunele arondate în comitatele Făgăraș, Sibiŭ și Huniadóra, cu atestat medical, că sînt deplin sănătoșĭ, cu atestat de frecuentare, că sînt școlarĭ în prima clasă a gimnasiuluĭ gr. cat. din Blaș, că aŭ purtare morală bună și fac progres în studiĭ, și că sînt saŭ pot fi susceputĭ în Seminariul junimeĭ gr. cat. române din Blaș.

V. *Din fundațiunea „Papfalvi“.*

Un stipendiŭ de 240 cor. folosit de gimnasistul absolut Ioan Pop. Cererile aŭ să fie instruite, în tocmaĭ ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VI. *Din fundațiunea „Tarța“.*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de iuristul Aureliŭ Tarța, carele n'a dovedit, că ce progres a făcut în anul scol. 1899/1900. Cererile să se intrueze ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VII. *Din fundațiunea „Negruțiŭ“.*

Un stipendiŭ de 160 cor. folosit de studentul în technică Ioan F. Negruț, care a renunțat la acest stipendiŭ. Cererile aŭ să fie intruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

VIII. *Din fundațiunea „Partenie Moldovan“.*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de gimnasistul Ioan Voicu, care nu șĭ-a legitimat progresul. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

IX. *Din fundațiunea „Cercul Orăștieĭ“.*

Un stipendiŭ de 80 cor. folosit de gimnasistul Vasilie Mircea Vaidean, care nu șĭ-a legitimat progresul. La acest stipendiŭ pot concurge numaĭ studenți românĭ gr. cat., carĭ frecuentéză gimnasiul român gr. cat. din Blaș orĭ vre o academie de dreptur̆ și sînt născuțĭ în vre una din comunele următóre ale cerculuĭ Orăștieĭ și a nume: Șibot, Orăștióra de jos, Balomir, Binținți, Beriŭ, Cióra, Vinerea, Orăștióra de sus, Grid, Ghialmar, Castĕŭ, Dâncu mic, Ocolișul mic, Totia mică, Costescĭ, Cudsir, Jeledinți, Ludeșĭ, Măgura, Martinescĭ, Bucium, Dâncu mare, Totia mare, Spinĭ, Pricaz, Petrin, Pischinți Repaș, Romos, Romoșel, Șebișelul vechiŭ, Sereca, Tămășésca, Tărtăria, Turdaș, Turmaș, Vaideiŭ, Simeria. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

X. *Din fundațiunea „Vajda“.*

Un stipendiŭ de 140 cor. folosit de iuristul Vasiliŭ Muste, care nu șĭ-a legitimat progresul. Cererile să se instruéscă ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XI. *Din fundațiunea Ramonțai.*

Patru stipendiĭ de câte 630 cor. folosite de technicul George Voda, iuristul Onoriŭ Crucin și candidatul de profesor Emil Sabo, carĭ șĭ-aŭ terminat studiile, și de technicul Ioan F[illegible], care nu șĭ-a legitimat progresul; *treĭ stipendiĭ de câte 168 cor.* folosite de iuristul Nicolau Pop, medicinistul Augustin Lemenyi și farmacistul Iuliŭ Codarcea; *dóuĕ stipendiĭ de câte 126 cor.* folosite de gimnasiștiĭ absoluțĭ Ioan Irimiaș și Corneliŭ Andrea. Cererile să se intrueze în tocmaĭ ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XII. *Din fundațiunea „Bobiană“.*

Dóuĕ stipendiĭ de câte 120 cor. folosite de iuristul Augustin Mircea și de gimnasistul Aurel Maior, carĭ nu șĭ-aŭ legitimat progresul. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XIII. *Din fundațiunea „Klein“.*

Un stipendiŭ de 360 cor. folosit de iuristul Nicolau Vlaicu, care nu șĭ-a legitimat progresul; și *un stipendiŭ de 240 cor.* folosit de Traian Turcu, care a absolvat Academia comercială din Gratz. Cererile aŭ să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

Blaș, din ședința consistoriuluĭ archiepiscopesc de Alba Iulia și Făgăraș ținută la 15 August 1900.

Victor Mihályi
Archiepiscop și Mitropolit de Alba Iulia și Făgăraș.

Tipografia Seminariuluĭ archidiecesan.